

Nr 230

Av herr **Hermansson m. fl.**, om *utbyggnad av barnstugeverksamheten.*

(Lika lydande med motion nr 203 i Första kammaren)

Efter många års opinion på såväl riks- som lokalplan för en utbyggnad av barnstugeverksamheten har denna under de senare åren byggts ut i en successivt ökande takt — dock ännu helt otillräcklig för att tillnärmelsevis tillgodose det behov som föreligger. Ett av de stora problemen har varit kommunernas ekonomiska åtaganden kontra statsmakternas. Anordningsbidragen har höjts till en någorlunda tillfredsställande nivå under det att driftbidragen varit helt otillräckliga, och därmed har de kostnader kommunerna fått för barnstugeverksamheten varit en starkt hindrande faktor för utbyggnaden. I årets statsverksproposition föreslås nu en höjning av dessa driftbidrag till daghem från 1 600 till 2 800 kronor per plats och år och till fritidshem från 900 till 1 500 kronor per plats och år. Vid en första läsning kan dessa höjningar förefalla vara väsentliga, men så är dock tyvärr inte fallet om man studerar kostnaderna mer ingående.

I dagens prisläge beräknas driftkostnaderna till i medeltal cirka 7 500 kronor för plats i daghem och till cirka 5 400 kronor för plats i fritidshem. De hittills gällande driftbidragen har utgjort 21 % resp. 11 % av driftkostnaden. Ett driftbidrag som motsvarar endast ca 40 % av driftkostnaden skulle i dag betyda 3 000 kronor för daghemsplatsen och ca 2 160 kronor för plats i fritidshem. Inte ens till dessa summor föreslås de kommande driftbidragen uppgå.

Om barnstugorna ses i sitt riktiga och stora perspektiv med beaktande inte bara av uppgiften att bereda tillsyn för barn till förvärvsarbetande föräldrar utan också av den stora betydelse som måste tillmätas denna verksamhets sociala och pedagogiska effekter, måste de ekonomiska relationerna stat/kommun betraktas på ett helt annorlunda sätt.

Det är viktigt att se frågan om barntillsyn i detta större sammanhang. Men om vi först stannar vid dess uppgift för förvärvsarbetande föräldrar har det visat sig att gjorda undersökningar visar att daghem lönar sig för kommunerna och att man därför måste sluta tala om de höga kostnaderna. I detta sammanhang är det av intresse att ta del av under senare tid utförda beräkningar av den kommunalekonomiska effekten av en ökad sats-

ning på vidgad barnstugeverksamhet. Byrådirektör Maj-Britt Sandlund har gjort beräkningar som visar att kommunerna tillförs aktningvärda summor i merskatt genom att kvinnorna ges möjligheter att delta i förvärsarbete. Med denna merskatt, skatt från vid barnstugorna anställda, statligt driftbidrag och föräldraavgifter, blir nettokostnaden per daghemsplats och år 850 kronor. (Dessa beräkningar är gjorda med nu utgående lägre statsbidrag för driftkostnaderna.) I exemplet utgår hon från en primärkommunal utdebitering på 13 kronor, mannens bruttoinkomst till 19 000 kronor och kvinnans till 14 000 kronor samt driftkostnaden per plats och år i daghemmet ca 7 500 kronor.

Enligt familjedaghemsutredningen år 1966 skulle 210 000 kvinnor vara villiga att gå ut i förvärsarbete om barntillsynen kunde ordnas. I andra sammanhang gjorda beräkningar visar att dessa kvinnor skulle tillföra produktionen 2 miljarder kronor, och fråga är väl snarare då om samhället har råd att inte verkställa en kraftigare och snabbare utbyggnad av barnstugeverksamheten.

Vad barnstugeverksamheten betyder för barnets utveckling kan inte räknas om i penningfaktorer. Bl. a. bör erinras om den stora betydelse verksamheten har för att bl. a. kunna bereda alla barn lika möjligheter vid inträdet i grundskolan. Denna fråga har under senare tid ägnats alltmer uppmärksamhet av erkända forskare. Även för ansvariga myndigheter och föräldrar blir det alltmer klart att oberoende av om föräldrarna förvärsarbetar eller ej är barnstugebyggandet en mycket angelägen uppgift och för alla barn en rättighet som samhället måste tillgodose utan inskränkningar.

Trots att utbyggnadstakten i barnstugeverksamheten ökat de senare åren föreligger som bekant fortfarande en skriande brist på platser, och någon plan för den fortsatta utbyggnaden finns inte. Detta är mycket otillfredsställande, och när staten nu träder in med ökade ekonomiska bidrag måste man också åstadkomma en bättre planering.

Av statsverkspropositionen framgår att kommunerna räknar med ca 10 000 nya daghemsplatser under nästa budgetår. Enligt socialstyrelsens uppgifter finns f. n. totalt 34 000 platser vid dag- och fritidshem, vilket i och för sig innebär en fördubbling sedan år 1965. Ökningen av platsantalet beräknas enligt socialstyrelsen fortsätta i samma takt under den närmaste femårsperioden. Trots pågående och planerade utbyggnader kommer platsantalet under lång tid att vara helt otillräckligt.

Vi har under tidigare år genom motioner framfört krav på en femårsplan för byggandet av minst 150 000 nya platser i barnstugorna, och vi vill i år upprepa detta krav. Planering är viktig, men få kommuner har någon. Där emot tycks det vara betydligt lättare att utarbeta planeringsnormer för P-platser. Dessutom finns för bilarnas uppställning en uppsjö med olika normer och tillämpningsföreskrifter. Byggnadsstadgans § 53 tar också upp frå-

gan om rättsliga regler för parkeringsplatser — fastighetsägarna är skyldiga att anordna tillräckligt stort utrymme för bilarna till familjer som bor i huset. Självfallet måste mycket större uppmärksamhet ägnas åt frågan om våra barn. Här finns varken rättsliga regler eller tillräcklig planering från samhällets sida för att varje barns rättighet till plats i en barnstuga inom en rimlig framtid skall kunna tillgodoses.

Socialstyrelsen föreslår i år en teknisk omläggning av statsbidragsreglerna till driften av barnstugorna, så att dessa utgår per avdelning i stället för som hittills per plats. Denna konstruktion är enligt vårt sätt att se riktigare då t. ex. småbarns- och spädbarnsavdelningar har jämförelsevis högre driftkostnader och därför också är mera sällsynta än avdelningar för barn i åldern 5—6 år. Då emellertid barnstugeutredningen håller på att arbeta fram förslag om barntillsynens framtida organisation kan vi i likhet med vad som framhålles i årets statsverksproposition ansluta oss till att denna tekniska omläggning för dagen får anstå. Beräkningar har gjorts som visar att ca 70 procent av driftkostnaderna utgörs av lönekostnader. Enligt vår mening borde en successiv höjning av driftbidraget till barnstugeverksamheten snarast genomföras, så att detta täcker lönekostnaderna. Ett steg i denna riktning anser vi borde vara en höjning motsvarande 60 procent av dessa kostnader, varför en ytterligare uppräknig av förslagsanslaget blir erforderlig.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av en femårsplan för byggande av minst 150 000 nya platser i barnstugorna;
2. uttala sig för att en successiv höjning av driftbidraget till barnstugeverksamheten snarast genomföres, så att detta täcker lönekostnaderna;
3. att för budgetåret 1970/71 till Bidrag till driften av barnstugor anvisa ett förslagsanslag av 97 000 000 kronor, innebärande att som en första etapp 60 procent av lönekostnaderna vid barnstugorna täcks med statliga medel.

Stockholm i januari 1970

C. H. Hermansson (vpk) Gunvor Ryding (vpk) Eivor Marklund (vpk)